

Bør vi have en Forsikringslov?

Af

G. A. Iversen.

Det er Nationaløkonomisk Forenings meget ærede Bestyrelse, som har opfordret mig til at indlede en Diskussion om Ønskeligheden af en dansk Forsikringslov; af Interesse for Sagen og i Betragtning af, at jeg tidligere, navnlig i denne Forenings Møde den 21. Novbr. 1887, har behandlet denne Sag, som ogsaa har været gjort til Genstand for Diskussion i Forsikringsforeningen i København*), har jeg ikke troet at burde undslaa mig for dette Hverv, uagtet jeg særlig i Betragtning af, at jeg egentlig ikke kan fremføre noget nyt eller opstille nye Synspunkter, har haft en Del Betænkeligheder derved. Jeg skal derfor nu tillade mig at fremsætte nogle Bemærkninger som Indledning til en Diskussion, som jeg haaber fra anden Side maa yde væsentlige Bidrag til Sagens Belysning og til Spørgsmaalets fremtidige Løsning.

Idet jeg gaar ud fra, at Forholdet ved den sociale Forsikringsvirksomhed (Arbejderforsikring m. v.) lades

*) Jfr. fra Forsikringsverdenen 1888, 3die Hæfte, og 1889, 2det Hæfte.

Bør vi have en Forsikringslov?

Af

G. A. Iversen.

Det er Nationaløkonomisk Forenings meget ærede Bestyrelse, som har opfordret mig til at indlede en Diskussion om Ønskeligheden af en dansk Forsikringslov; af Interesse for Sagen og i Betragtning af, at jeg tidligere, navnlig i denne Forenings Møde den 21. Novbr. 1887, har behandlet denne Sag, som ogsaa har været gjort til Genstand for Diskussion i Forsikringsforeningen i København*), har jeg ikke troet at burde undslaa mig for dette Hverv, uagtet jeg særlig i Betragtning af, at jeg egentlig ikke kan fremføre noget nyt eller opstille nye Synspunkter, har haft en Del Betænkeligheder derved. Jeg skal derfor nu tillade mig at fremsætte nogle Bemærkninger som Indledning til en Diskussion, som jeg haaber fra anden Side maa yde væsentlige Bidrag til Sagens Belysning og til Spørgsmaalets fremtidige Løsning.

Idet jeg gaar ud fra, at Forholdet ved den sociale Forsikringsvirksomhed (Arbejderforsikring m. v.) lades

*) Jfr. fra Forsikringsverdenen 1888, 3die Hæfte, og 1889, 2det Hæfte.

ude af Betragtning under disse Forhandlinger, og at ligeledes Spørgsmaalet om Beskatning af Forsikringselskaber, indenlandske eller fremmede, hvilken Sag for Tiden er under Behandling i Rigsdagen, forbigaas her, maa jeg med Hensyn til alle de øvrige Grene af Forsikringsvirksomheden (Livs- Brand- Sø- Ulykkes- Haglskade- Glas- Kautions- Huslejeforsikring m. v.) bemærke, at Spørgsmaalet om Nødvendigheden eller Betimeligheden af Samfunds- og Lovgivningsmagts Indgriben paa dette Omraade jo kan ses fra flere forskellige Synspunkter, men alle disse synes dog at havne i Overvejelsen af, hvilken Betydning man paa Forsikringsomraadet bør tillægge Samfundets og dets enkelte Medlemmers Betryggelse, om man med andre Ord tør lade hele denne Virksomhed udvikle sig fuldkomment frit eller om det maa anses nødvendigt at ordne Forholdene. Der har været og der er endnu Forsvarere for begge Opfattelser, men Erfaringen, som paa dette Omraade som paa alle andre er vor Læremester, belærer os om, at Intet lader sig udvikle i ubunden Frihed uden efterhaanden at følges af Demoralisation, og denne Erfaring har drevet flere og flere, saavel Enkeltmænd som Samfund, over til det Standpunkt, der forlanger en Ordning og Regulering af Forholdene. Her kan man saa igen være mere eller mindre fordringsfuld, og der findes da ogsaa en Række af Standpunkter lige indtil den Opfattelse, der mener, at Staten som saadan bør inddrage al Assurancevirksomhed under sig.

Det vil erindres, at Organisationen af Forsikringsvirksomhed i Almindelighed enten sker gennem Aktieselskaber, gensidige Foreninger eller ved Statsforsikring, og at der blandt de gensidige Forsikringsforeninger paa

et enkelt Omraade, nemlig for Bygningsbrandforsikring, er en særlig Klasse af Selskaber, som andetsteds og tildels ogsaa her nærme sig Statsdriftsform. I de elementære Forsikringsgrene se vi andetsteds, at Statsdrift tilstræbes, men ogsaa kraftig bekæmpes, navnlig af de private Forsikringsselskaber, og begge Parter, baade Statsdriftstilhængerne og dem, der i den rent private Virksomhed se det ene rette, ere som Regel Modstandere af et Statstilsyn, skønt der ogsaa paa dette Punkt nu er et Omslag tilstede. Har nu end Statsdriftstanken og de derpaa rettede Bestræbelser i Udlandet ikke udvist særlig positive Resultater paa andre Omraader end Arbejderforsikringens, saa har dog den heraf resulterende Diskussion i Presse og Fagskrifter henvendt Opmærksomheden saa meget paa hele Forsikringsvæsenet, at dette i de nyere Lovgivningsarbejder er optaget til Behandling, og at der andetsteds er fremkommet Forsikringslove, saavel omfattende den kontraktmæssige Side af Assuranceforholdene som ordnende den offentligretlige Side af Sagen.

Som det er gaaet de fleste Steder i Udlandet, saaledes er det ogsaa gaaet herhjemme: vi ere begyndte med ubunden Frihed paa de fleste Forsikringsgrenes Omraade, en Tilstand, som vi forresten til Dels have endnu, men efterhaanden har Erfaringen faaet Ønsket om en Lovordning af hele denne Sag eller ialfald Dele af den til at blive mere og mere almindeligt, og der er, siden Sagen for over 5 Aar siden behandledes her i Foreningen, uden Tvivl foregaaet et ikke ringe Omslag i den Maade, hvorpaa Spørgsmaalet betragtes. Nu ere vistnok alle herhjemme, selv tidligere bestemte Modstandere af Samfundsmagtens Indblanding i denne Sag,

enige om, at en Forsikringslovgivning, i hvert Fald en partiel, maa anses for ønskelig og grumme betimelig. Det synes jo dog ogsaa at være mærkeligt, at den Side af Retsforholdene, som berøre Nutidens aller-vigtigste økonomiske Interesser, og som spille saa stor en Rolle, at det anses for enhver Statsborgers moralske Pligt at brandforsikre sine Ejendele og tildels ogsaa at forsikre sit Liv, fra Lovgivningsmagtens Side er behandlet med en Apathi, som staar i diametral Mod-sætning til Sagens saavel i Theori som i Praxis anerkendte Vigtighed. Naar Staten griber ind paa alle andre Omraader, hvor det gælder Samfundets aandelige, moralske eller legemlige Vel, fordi den Enkeltes Kræfter ikke ere tilstrækkelige, saa bør Samfundsmagten formentlig ogsaa tage sig af en Sag, i hvilken det drejer sig om saa vigtige og store økonomiske Interesser som Forsikringsvæsenet; selvfølgelig bør Loven, her som andetsteds, ikke alene gaa efter Doktriner, men den bør afpasses efter de lokale Forhold og vor hele Udvikling.

Hvad er det da for en Erfaring, som vi have gjort, og som har bragt det paagældende Omslag i Opinionen tilveje? Ja, det er netop det, at vi her og andetsteds ere bleve belærte om, at der i Forsikringsforhold under den ubundne Frihed og den deraf flydende skrappe Konkurrence udvikler sig Misbrug, som man føler, at der maa sættes Dæmning for. Den ene Række af Misbrug begaas af de Forsikrede og Selskaberne i god Forening, naar Forsikringskontrakterne gaa ud over de for sunde Assuranceforhold givne Rammer ved at gøre Forholdet til Assurancens Modsætning: Vædde-maalet, og naar Kontrakterne efter deres Indhold give

Mulighed for, at der kan spekuleres i Forsikringen; det er fra forskellig Side sagt*), og jeg tvivler slet ikke derom, at der existerer ikke saa faa Assurancepolicer, som, naar de nøjere undersøgtes, vilde udvise en altfor stor Interesse for de Forsikrede i, at den Begivenhed, som Policen skal dække imod, virkelig skal indtræffe. I den Diskussion, som i sin Tid afholdtes om Spørgsmaalet i Forsikringsforeningen, nævnede saaledes Direktør Bramsen**), »at det ikke var saa særdeles vanskeligt at paavise Forsikringskontrakter, der gjorde Skadesforsikringen til et Slags Væddemaal om, hvorvidt der blev Skade eller ej. Saaledes kunde den Bestemmelse for Brandforsikring, at kun den Værdi erstattes, hvortil de tilintetgjorte Genstande kunne genanskaffes, ophæves ved f. Ex. at forsikre Handelsvarer til bestemt Pris pr. bestemt Kvantum, eller til en gros Priser, ja til Butikspriser.« Der blev gjort opmærksom paa, at slige Forsikringskontrakter i høj Grad vilde friste til Uforsigtighed i Omgang med Ild og Lys. Ligeledes blev det nævnt, at Fabrikkers Huslejetabsforsikring nærmede sig til den andetsteds forbudte Chômagesforsikring (Forsikring mod Driftstilstand efter Brandskade) og flere Exempler paa betænkelige Forsikringsformer bleve fremhævede.

En anden Række af Misbrug ere Selskaberne alene om, og det er dem, som gaa ud paa — bevidst eller ubevidst — at føre det forsikringssøgende Publikum bag Lyset, idet Selskaberne ikke have tilstrækkelige Midler eller Sikkerhed overfor den paatagne Risiko.

*) Jfr. fra Forsikringsverdenen 1889, 2. Hæfte, Side 191.

**) Jfr. fra Forsikringsverdenen 1888, 3. Hæfte, Side 136.

Overfor begge Arter af Misbrug er det, at Enkelte tidligere, men den almindelige Mening nu fordrer, at Loven skal søge at sætte Grænser, i Betragtning af, at Samfundshensyn spille en overvejende Rolle ved al Forsikring og fordi de herhenhørende Forhold som Regel ikke lade sig alene kontrollere af Enkeltmand. Statens Medvirkning i en eller anden Skikkelse paa kaldes derfor saavel overfor Ordningen af Kontraktsmellemværendet og Selskabernes Organisation, som overfor Assuranceselskabernes hele Forretningsgang og Drift. Herhjemme savne vi jo desuden en almindelig Selskabs- og Aktielovgivning, med hvad dertil hører; Ønsket om en Lovordning af det rent civilretlige Kontraktsforhold mellem Forsikringssselskaberne og de Forsikrede, gaaende ud paa at forhindre Indgaaelsen af Forsikringskontrakter contra bonos mores og af samfundsfarlig Natur, kan derfor her i Landet gaa jævnsides med Ønsket om en Handels- og Aktielov; men, der vil forresten Intet være til Hinder for, at en eventuel Forsikringslov for sig alene, selv om der endnu ikke var givet en almindelig Selskabslov, kunde fastsætte de for Forsikringssselskabers Organisation gældende Regler og opstille Grænserne for, hvad der med Retsvirkning tør forsikres, og i det Hele give almindelige Regler for hele Kontraktsforholdet. Ja, det er endog fra enkelte Sider sagt*), at det vilde være bedst først at faa en særlig Lov for Forsikringssselskaber, og dernæst en almindelig Selskabslov, der var frigjort for alt Assurancevirksomheden vedrørende. Med Hensyn til Indholdet af Forsikringskontrakterne her i Landet

*) Jfr. fra Forsikringsverdenen 1888, 3. Hæfte, Side 133 og 138.

(skønt Skrift ikke er foreskrevet, oprettes der dog som Regel skriftlige Policer, jfr. iøvrigt Stempelovens § 55) kan man efter nugældende dansk Ret blot sige, at dette ikke maa stride mod Lov eller Ærbarhed, men i det Hele maa det erindres, at de enkelte Selskabers trykte Policebetingelser hyppigt suppleres af skrevne Vilkaar, som paa et eller andet Punkt forandre de almindelige Forsikringsbetingelser, og derfor fuldstændig — under den nuværende frie Tilstand — kunne forandre Retsforholdet og i flere Retninger og paa forskellig Maade kunne tilsidesætte de for al Forsikring gældende fundamentale Retsregler; det maa derfor blive en Opgave for Lovgivningsmagten at fastslaa, hvad der kan være gældende som Assurance (selv om man ikke vil gaa saa vidt som enkelte Stater i Nordamerika (New-York, Ohio, Massachusetts etc.), der paa enkelte Forsikringsomraader opstille hele Police-typer), hvorhos det maa bestemmes, at Aftaler derudover ere ugyldige og eventuelt strafbare; i saa Henseende kan bl. a. som Vejledning henvises til den belgiske Assurancelov og til Handelslovene for Ungarn og Italien*). Det maa imidlertid erindres, at en Ordning af denne kontraktmæssige Side af Forholdet er

*) Den belgiske Lov af 11. Juni 1874 behandler i en almindelig Del paa 32 Artikler Forsikringskontrakten; den forsøger først at definere denne, omhandler dernæst i Kap. 2, hvad der kan forsikres, og hvem der kan tegne Forsikring, giver i Kap. 3 Regler for Assurandørens og den Forsikredes Forpligtelser, omhandler Forsikringens Ikrafttræden, giver almindelige Regler for Assurandørens Ansvar, Forsikringssummens Betydning, omtaler Selvforsikring, Dobbeltforsikring og Genforsikring. I 4. Kap. omtales dernæst Bevisets Form, idet der gives Regler for Policens formelle Indhold og i 5te og 6te Kap. behandles Forsikringens Ophør og Fordringers Præscription. I Tilslut-

saare vanskelig: Forsikringsvæsenets mangeartede Sider ere ikke lette at behandle paa én Gang, Grænsen mellem de for alle Forsikringsgrene fælles Regler og de for den enkelte Forsikringsart specielle Bestemmelser er meget vanskelig at drage; endvidere maa det ikke overses, at Forsikring som en Institution, der endnu er i Udvikling, ikke bør hæmmes, og at en Del derfor bør overlades Selskabernes Autonomi og Parternes egen Raadighed, men Kontraktsfriheden bør dog have sine Grænser, og det er Lovgivningsmagtens Ret og Pligt at fastsætte disse, ligesom det herhjemme tildels er sket paa Søforsikringsomraadet, under Hensyn baade til Tredjemands Rettigheder og til Samfundets Betyngelse.

En Lov, der ordner Indholdet af det privatretlige Mellemværende og giver Regler for Selskabernes indre Organisation, vil paa flere Punkter støde sammen med den Ordning, der findes for den offentligretlige Side af Forsikringsvæsenet; hvis saaledes f. Ex. en Lov paa-byder, at et Selskabs Statuter skulle prøves, forinden Koncession gives, saa ville disse Policebetingelser ikke

ning til disse Regler omhandles dernæst i 11 Artikler de enkelte Arter af Forsikring.

I den ungarske Handelslov af 1875 omtales Forsikringsvirksomheden i §§ 453—514. Først gives nogle offentligretlige Bestemmelser, dernæst omhandles selve Kontraktsforholdet for de enkelte Arter af Forsikringer; Skadesforsikring i §§ 463—497, Livsforsikring i §§ 498—507 og Genforsikring i §§ 508—514; der gives her i det Hele meget udførlige Regler for Indholdet af hver enkelt Kontraktsbranche.

Den italienske Handelslov af 1882 giver i Art. 417—422 almindelige Regler for al Forsikring, omtaler dernæst i Art. 423—448 Skadesforsikringskontraktsforholdene, og endelig Livsforsikringskontrakten i Art. 449—453; Søforsikring behandles udførligt i 2. Bog, Tit. VI, Art. 604—641 og i Art. 924.

blot blive prøvede efter deres forretningsprincipielle Hensigtsmæssighed, men det vil ogsaa blive undersøgt, hvorvidt de ere i Overensstemmelse med sunde forsikringsretlige Grundsætninger og varetage de Forsikredes og Selskabets Interesser.

Med Hensyn dernæst til hele den anden Side af Forholdet, det offentligretlige, som maa gaa ud paa at betrygge de Forsikrede og derigennem Samfundet mod usolide Selskaber og mod Misbrug fra Selskabernes Side, derigennem at der føres et Tilsyn, større eller mindre, med de i Landet arbejdende Forsikringselskaber, da gjorde jeg allerede sidst opmærksom paa, at det særlig ere de Selskaber, som tegne lange Forsikringer, altsaa navnlig Livsforsikringselskaber, der trænge til Tilsyn. Det er da ogsaa denne Side af hele Spørgsmaalet, som jeg tror, at alle nu ere enige om at ønske Lovordning og Tilsyn overfor, væsentlig fordi Forholdene ved denne Art af Forsikring ere særligt indviklede, og fordi de skadelige Virkninger af usolid Forretningsgang her først vise sig efter en længere Aarrække, og derfor kunne gøre saa meget større Skade. Men ogsaa de korte Forsikringer bør underkastes et Tilsyn, da Individerne heller ikke her altid selv uden Bistand magte at undersøge de Forhold, paa hvilke de indlade sig; paa hele dette Omraade bør Samfundsmagten formentlig gennem sine Myndigheder optræde som Formyndere. Ved Siden af disse Hensyn til at beskytte Samfundet ville maaske ogsaa, naar Sagen virkelig en Gang optages her til Løsning, ligesom i Udlandet, Ønsket om at beskytte den indenlandske Forsikringsvirksomhed og om at forøge Statens eller Kommunens Magt og Indtægter komme til at spille en

Rolle, men i første Linie bør Hensynet til at beskytte Landets Indvaanere i de Assuranceforhold, hvori de indlade sig, være det afgørende.

I 1887*) tillod jeg mig at give et Referat af, hvad der i en Del fremmede Lande da var gældende Ret paa hele dette Omraade; der er siden den Tid ikke foregaaet større Forandringer. Naar det nævnes, at Preussen i Febr. 1891 og Marts 1892 har faaet Anordninger om detaillerede Aflæggelsesformer for Aarsberetninger og Regnskaber for de i Preussen koncessionerede Livsforsikringsselskaber, at der siden Septb. 1891 der er paalagt udenlandske Livsforsikringsselskaber at anlægge Halvdelen af den i Preussen erhvervede Aarsindtægt samt de heraf flydende Renter i preussiske Konsols og deponere disse Beløb til Sikkerhed, at der i Rusland nu udøves Regeringskontrol baade med inden- og udenlandske Forsikringsselskaber, at Spanien i Handelsloven af 22. Aug. 1885 giver udførlige Regler om Forsikringskontrakten og dernæst omtaler de enkelte Arter af Forsikring i II. Bog, Tit. 8, Art. 380—438 og 787—805, at Rumænien 1. Septbr. 1887 har faaet en Forsikringslov med Regler for Concession, Tilsyn, Deposita m. v., og at der i flere Lande, saaledes Frankrig, Tyskland, Preussen m. v. ere Forsikringslove under Udarbejdelse eller under Behandling i de lovgivende Forsamlinger, saa er i Hovedtrækkene det tidligere Referat suppleret.

Man vil, naar man har gjort sig bekendt med Udlandets Lovgivning paa dette Omraade se, at der har gjort sig forskellige Principer gældende i de forskellige

*) Jfr. Nationaløkonomisk Tidsskrift XXV Side 449—477.

Lande overfor de i Landene selv hjemmehørende Selskaber, men at gennemgaaende ere Reglerne for Livsforsikringsvirksomhed strængere end for de øvrige Forsikringsbrancher. For disse sidste nøjes de fleste Lande med at foreskrive en gennemført Offentliggørelse af Selskabernes Statuter og Grundregler, af deres Regnskaber m. v., saaledes at Alt ved Selskaberne bliver saa let tilgængeligt for Publikum som muligt, saaledes i Sverige, England, Tyskland, Belgien, Frankrig, Ungarn og Italien, i hvilke Lande der som Regel tillige er en Anmeldelsespligt (undertiden Koncessionsfordring) for Forsikringsselskaberne og strænge Regler for det Selskabernes Ledere og Tilsynsraad paahvilende Ansvar; andre Lande, saaledes Schweiz, Østerrig, Preussen og mange tyske Stater samt de fleste nordamerikanske Fristater have tillige ved Koncessionsbestemmelser (og Fordringen herom) søgt at sikre Samfundet; endelig have de sidstnævnte Lande, som kræve Koncession, tillige som Regel, i hvert Fald for enkelte Grene af Forsikringsvæsenet, paabudt et Statstilsyn for dette eller givet Staten Berettigelse til at udøve et saadant, hvorhos der i Schweiz og de fleste nordamerikanske Fristater (de Lande i hvilke Statstilsynsfordringen er mest gennemført) kræves en Sikkerhedsstillelse af Forsikringsselskaberne. Det kan paa dette Sted nævnes, at Forsikringsvæsenet i Tyskland hører under Rigsregeringens Tilsyn og Lovgivningsmagt, og at i Italien Forsikringsselskabernes Administratorer skulle stille Kaution.

For Livsforsikring ere Reglerne, som sagt, gennemgaaende endnu strængere. Ved Siden af de ovenfor angivne for alle Forsikringsselskaber gældende

Principer er der nemlig i Sverige for Livsforsikring foreskrevet særlig Revision; i England forlanges der foruden Revision, at Livsforsikringsselskaberne skulle stille Deposita; Frankrig paabyder Autorisation og delvis Kontrol for Tontine- og Livsforsikringsselskaber, det være sig gensidige- eller Aktieselskaber; i Schweiz skulle Mortalitetstabeller og Rentetabeller indsendes til Tilsynskontoret, Reserveberegningssystemet m. v. oplyses; i Italien skal $\frac{1}{4}$ af de for Livsforsikring til Selskaberne indbetalte Beløb med Renter deponeres i offentlige Papirer, og der er foreskrevet særlige Regnskabsformer, hvorhos Selskabernes egne Regnskabsrevisorer have særlige Rettigheder, bl. a. til at overvære Bestyrelsesmøder, og Pligt til strax at paatale opdagede Fejl, Ulovligheder m. v.; i Østerrig maa de efter 1880 oprettede Livsforsikringsselskaber ikke befatte sig med anden Forsikring.

Kun i meget faa civiliserede Lande er der saaledes endnu ikke givet Regler for Forsikringsselskabernes offentligretlige Forhold; derimod er det civilretlige Forhold mellem Selskaberne og de Forsikrede stadig endnu ikke ordnet i mange Lande, medens Selskabernes indre Organisation gennemgaaende er lovbundet i de fleste Lande ved Aktieselskabslove m. v. Som tidligere bemærket har selve Forsikringskontrakten dog i flere Landes Lovgivning været Genstand for udførlig Behandling, og i næsten alle nyere handelsretlige Kodifikationer (Spanien 1885, Rumænien 1887, Portugal 1888) er Forsikringsretten undergivet speciel Behandling. Dernæst er der ved Siden heraf gennemgaaende givet Regler for udenlandske Forsikringsselskabers Virksomhed, hvorom nærmere nedenfor.

Som antydet er man i flere Lande ikke helt tilfreds med den hidtidige Ordning, og Udkast til nye Regler ere under Behandling, saaledes bl. a. ogsaa i Østerrig; i det Hele kan det siges, at Spørgsmaalet er aktuelt i en Række af Lande, og, naar Forandring ønskes, er det i Retning af større Strænghed. Ren Statsdrift har i Udlandet kun haft ringe Fremgang paa det almindelige Forsikringsomraade, saaledes har i Bayern en statsledet Hagelskadeforsikringsanstalt kun haft mindre gunstige finansielle Resultater, og den i England drevne Livsforsikring under Statsforvaltning, nemlig Postforsikringskassen, havde i 1890 kun 468 Forsikringer med 25,400 £ Assurancesum. Tilfredsheden med Statstilsynet i de Lande, hvor dette er indført, har været forskellig; for nogle Landes Vedkommende, f. Ex. særlig Schweiz, er man med Grund overordenlig tilfreds, derimod er der fra Europas Side fremsat vægtige Anker mod det Statstilsyn, der udøves i de nordamerikanske Fristater, ja det er endog fra enkelte Sider erklæret for ubrugeligt. Forholdet har imidlertid vistnok her været det, at Dollaren i enkelte Tilfælde har spillet en ligesaa stor Rolle som den andetsteds saa udskregne Rubel, idet det viser sig, at der hyppigt har været indledet Undersøgelse mod Forsikringskommissærer for Undladelse af Opfyldelse af Pligter, og heraf kommer Misèren. Naar der iøvrigt har været Utilfredshed med Statstilsynet, saa tror jeg ogsaa, at dette ligger i, at man flere Gange har forlangt mere af Statstilsynet, end dette fornuftigvis kan præstere, og at man andetsteds ikke har benyttet de rette Personer (en Side af Sagen, som forresten maaske hører til de allervanskeligste i hele denne vanskelige Materie).

Det er dernæst givet, at absolut Tilfredshed fra alle Sider ikke vel lader sig vente paa et Omraade, som dette, hvor Interesse staar imod Interesse, og det maa erindres, at den bedste Lovgivning maa blive virkningsløs, naar den paa Grund af Korrupsion ikke kommer til Anvendelse, og at den mest indgaaende Prøvelse af Forretningsprinciper og af det tekniske Grundlag for et Forsikringsselskab, og den mest omfattende Kontrol ikke kan udelukke Muligheden for Skade ved samvittighedsløs eller blot uerfaren Forretningsledelse. Ligesom ved Kasseforordninger og Tilsyn med Sparekasser, der ikke kunne udelukke Mulighed for Defraudationer, saaledes her; overmaade meget vil altid afhænge af de arbejdende Personers Moralitet og Samvittighedsfuldhed. Publikum maa derfor vide, at selv om der indføres Kontrol og Tilsyn med Forsikringsselskaber, er der dog altid en Fare, og at Publikum derfor selv stadig maa søge at være med i Kritiken, hvad en paa budt vidtgaaende Offenliggørelse og Kontrolkontorets Revisions-Bemærkninger kan og skal give Lejlighed til. De Forsikringsøgende maa vide, at Staten, selv om den indfører et Tilsyn, ikke kan paatage sig nogen Garanti og at Statstilsynet ikke overflødiggør Publikums eget Tilsyn. Det er dette, der ogsaa stadigt indskærpes det forsikringsøgende Publikum f. Ex. fra Schweizer Kontrolkontorets Side; i dette Land, hvor Statstilsynet i det Hele er ordnet saa overordenlig godt, viser det sig ogsaa, at Kontrolberetningerne ere i høj Grad vejledende for Publikum i Valget af Forsikringsselskab, (Konkurrencen skal iøvrigt nok vide at oplyse om Forholdene, naar der kan henvises til officielle Beretninger), og det har vist sig i Schweiz, at Publikum slet ikke

falder til Ro i den Tanke, at Kontrol er det samme som Garanti, men at hele Tilsynet har en meget opdragende Indflydelse paa Befolkningen overfor Forsikringssspørgsmaal.

Vende vi os herefter til vore hjemlige Forhold, saa kunne disse vel ikke ligefrem ligestilles med Forholdene i fremmede Lande, men de derfra indhentede Oplysninger og Erfaringer kunne dog yde en Vejledning, naar vi engang komme til at lovgive paa hele dette Omraade under Hensyn til vore særlige Vilkaar.

Herhjemme kan det da for det Første spørges om, hvorvidt vi have nogen Trang til Lovbestemmelser for Forsikringsvirksomhed, og, saafremt dette Spørgsmaal besvares bekræftende, hvad da Indholdet af en slig Lov bør være.

Paa Søforsikringsomraadet findes der, som bekendt, nogen Lovgivning, særligt nu efter Loven af 1. April f. A.; i denne Lov, som taler om Søforsikring i Kap. X, savnes der dog bl. a. Regler om hele Reassuranceforholdet, der nu paa dette som paa de andre Assuranceomraader er naaet til at have mindst ligesaa stor Betydning i Forsikringsvirksomheden som Assurancen selv; dernæst findes der ingen Regler for Søassurance-selskabers Organisation m. v. eller om Tilsyn med Virksomheden; kun Kontraktsforholdet og dets Virkninger omtales, og det er jo allerede en hel Del. For Brandforsikringens Vedkommende findes der for Bygningsbrandforsikringens Omraade Lovbestemmelser nærmest af offentligretlig Natur, og for Livsforsikringsomraadet findes Loven for Statsanstalten af 1871. Udover dette haves ikke nogen Lovgivning for Forsikringsvirksomhed, hverken af organisatorisk, civilretlig eller offentligretlig

Art, naar afses fra Stempelovens Regler for Policestempel og fra Straffelovens § 259 om svigagtig Omgang i Benyttelse af Forsikring.

Vor Lovgivning er saaledes grumme fattig paa dette Omraade, og vi ville da nærmere omtale de enkelte Arter af Forsikringer, og i saa Henseende holde Livsforsikring som en særlig Gruppe modsat de Forsikringer, som have til Formaal at yde Erstatning for indtruffen økonomisk Skade, for nærmere at komme til Erkendelse af, hvorvidt vi trænge til en Forsikringslov og hvad denne eventuelt maa indeholde.

Med Hensyn til Livsforsikring her i Riget ere Forholdene da saa frie som vel muligt, ja ogsaa saa abnorme som vel muligt. Vi have nemlig, som bekendt, en Statslivsforsikrings-Anstalt, og ved Siden heraf er det Enhver uden Indskrænkning, private, indenlandske eller udenlandske, Enkeltmænd eller Selskaber af hvilkensomhelst Art tilladt at tegne Livsforsikring. Staten har, uagtet den selv optræder som Assurandør, været saa hensynsfuld i videste Omfang at give Næringen fri, og tilladt alle at konkurrere mod Staten selv. Den har, i berettiget Tillid til, at, hvad den byder og yder gennem Livsforsikrings- og Forsørgelses-Anstalten af 1871, fuldt ud kan maale sig med i al Fald, hvad der kan ydes fra private Selskabers Side, ment, at den kunde slaa sig til Ro hermed, og har saa iøvrigt overladt Publikum selv at varetage dets egne Interesser i Valget af, hvor man burde forsikre sit Liv. Der har rigtignok været en Tid, da Staten paa en Maade førte et Tilsyn herhjemme med Forsørgelses-kasser og Livrenteselskaber; det var i 1810, at man indførte sligt paa Grund af den Svindel, der da dreves

med denne Art af Selskaber. Planer og Love for saadanne Selskaber skulde da indsendes til en Tilsynskomite. Denne Foranstaltning gjorde i sin Tid megen Nytte overfor indenlandske Selskaber; overfor udenlandske Selskaber førtes imidlertid slet intet Tilsyn og i 1861 ophævedes hele denne Virksomhed, hvorimod det til Gengæld paalagdes Livsforsikrings og Livrente-Anstaltens Direktion efter Begæring af offentlige Anstalter eller Private at afgive Betænkning over Planer for Forsørgelses- og Understøttelsesselskaber. Siden 1861 er altsaa Forholdet helt frit, alt er overladt til de Forsikringssøgendes egen Undersøgelse og Kritik.

Det vilde nu have været fuldt forstaaeligt, om Staten dengang, da den tog Livsforsikringen i sin Haand, havde forbudt alle andre at befatte sig dermed; det har den imidlertid, vistnok væsentlig begrundet i hele den Maade, hvorpaa Statsanstalten er bleven til, ikke gjort, og Resultatet har været, at, efterhaanden som Livsforsikringstanken, takket være i ikke ringe Grad ogsaa den private Virksomheds Udholdenhed, mere og mere er kommen ind i Befolkningen, findes der nu ved Siden af Statsanstalten, foruden de to større Livsassuranceselskaber, det gensidige Selskab »Danmark« og Aktieselskabet »Hafnia« samt det i Aalborg hjemmehørende gensidige Selskab »Fremtiden«, en Mængde Lig- og Begravelseskasser, til hvilken Institution ogsaa Sygekasserne levere et betydeligt Kontingent. Men ved Siden af denne indenlandske Virksomhed har ogsaa den udenlandske Livsforsikringsvirksomhed fundet en god Jordbund her i Landet, og det er meget betydelige Beløb, som herfra ere forsikrede i fremmede Livsforsikringsselskaber. Hvis nu al denne Virksom-

hed var solid og dadelfri, ja saa vilde det jo være et i høj Grad glædeligt Fænomen, og der vilde ingen Fare være, men Forholdet er desværre langt fra saa. Om de fleste Ligkasser kan det vistnok siges, at Virksomheden ikke er rationel, og, selv om der virker en Række af vel funderede og sundt arbejdende fremmede Livsforsikringsselskaber herhjemme, saa findes der uden Tvivl ogsaa saadanne, som man helst maatte være fri for. Det er givet, at mange have lidt Tab ved Lig- og Begravelseskasser, i hvert Fald betalt alt for uforholdsmæssigt meget i Indskud, og det er ligeledes sikkert, at der i al Fald tidligere herhjemme er lidt Tab ved usolide udenlandske Livsforsikringsselskaber, saaledes ved »European«, »Albert« og »Imperiale« (credit viager); antagelig vil der ogsaa igen blive Tilfælde, hvor der lides Tab saavel i Ligkasser som i fremmede Selskaber, saafremt Virksomheden saavel for indenlandske som for udenlandske Selskaber ikke ordnes, og i hvert Fald ville mange, som have forsikret sig i fremmede Livsforsikringsselskaber i Henhold til lokkende Prospekter, nok komme til at sande, at det ikke er alle Løfter, der holdes; men alt Sligt unddrager sig desværre som Regel under den nuværende frie Tilstand Offentlighedens Kundskab. Denne bliver derimod stadig gennem Presse og Reklameplakater m. v. bibragt Forestillinger om her virkende Selskabers Soliditet, som mildest talt maa kaldes overdrevne, og jævnlig findes Betegnelsen Statsgaranti eller blot Statskontrol brugt paa en, om jeg saa maa sige, mere lokkende end sand Maade; herpaa og paa andre Misbrug, som heldigvis langt fra alle fremmede Selskaber gøre sig skyldige i, er der, som bekendt, gentagne Gange i de

senere Aar i Dagspressen gjort opmærksom, og jeg skal derfor ikke her komme videre ind herpaa.

Naar man nu spørger, hvorledes den danske Stat bør stille sig overfor Livsforsikringsvæsenet, den Branche af Forsikringsomraadet, i hvilken de største Samfundsulykker kunne foranlediges ved de tidligere omtalte Misbrug — ja, saa vilde det jo være det absolut letteste at sige »lad os gøre det nu, som vi indse, at vi burde have gjort eller helst maatte have gjort, dengang Staten tog Sagen i sin Haand; lad os simpelthen forbyde al privat Livsforsikringsvirksomhed, det være sig inden- eller udenlandsk«; dette vilde naturligvis for de sidstes Vedkommende ikke sige at forbyde Borgerne at benytte udenlandske Selskaber, men blot at forbyde disse at holde Agenter eller Filialer her. Derved vilde man unægtelig med et Slag kaste al Konkurrence bort, og være befriet for at beskæftige sig med hele den Række af Foranstaltninger, som den private Virksomhed absolut nu begynder at opfordre til. Jeg tror dog, at, Alt vel overvejet, vilde det være baade urigtigt og uretfærdigt at gøre et saadant Skridt nu, og saavidt kan jeg heller ikke antage, at Nogen for Alvor nu vilde gaa. Vil man nu gribe til at forbyde, ja, saa er det nærmest overfor de udenlandske Livsforsikrings-selskaber, at dette tænkes bragt til Anvendelse. Men vilde nu selv dette mindre Skridt, som maaske i sin Helhed tidligere kunde forsvares under Henvisning til, at Staten selv er Livsassurandør (hvad den endnu ikke er i noget andet Land paa den Maade, som her) være retfærdigt og vilde man være berettiget til at foretage en Foranstaltning, som ikke paa denne Maade, kendes i noget andet Land, og som maaske i andre Retninger

kunde genere Forholdet til de større Lande? Jeg tror ikke, at det vilde være retfærdigt hverken mod de fremmede Selskaber, som nu i saa lang Tid have virket uhindret, eller mod deres Klientel her i Landet. For det Første vilde nemlig hele den Kreds af Forsikrede, som nu ere i Forbindelse med udenlandske Selskaber, blive ringere stillede, naar Agenturerne ophævedes; der vil jo nemlig i saa Fald ingen være, til hvem de Forsikrede kunne holde sig — dette er jo netop et af de mange Anklagepunkter mod hele den hidtidige fremmede Virksomhed her, at Agenturet, hvad Dag det skal være, kan blive tilbagekaldt, og at der heraf kan flyde meget uheldige Følger for de Forsikrede f. Ex. med Hensyn til Præmiens rettidige Betaling m. v. —, en Tilstand som Staten ved en slig Forbudslov netop vilde fremtvinge. Dernæst er der jo en Række af Personer, som paa Grund af, at deres Helbredstilstand ikke forekommer Statsanstalten god nok, ikke kunne forsikres her, da der endnu ikke findes nogen Mortalitetstavle for slige Liv; disse kunne derimod nu jævnlige paa visse Vilkaar optages i fremmede Selskaber, og den Nytte, som disse Selskaber herigenem yder Samfundet, forekommer det mig uheldigt med et Pennestrøg at berøve os. Endvidere kan det nævnes, at der i Statsanstalten findes Maximalbeløb, ligesom i de andre danske Livsforsikringsselskaber, udover hvilke Anstalten eller Selskaberne ikke paatage sig nogen Forpligtelse*) — de ganske vist relativt faa

*) Ialt kan der — saavidt vides — for Tiden i Statsanstalten, Hafnia og Danmark tilsammen tegnes 100,000 Kr. Livsforsikring paa enkelt Persons Liv; saafremt den nye Lov for Statsanstalten vedtages efter Forslaget, bliver Beløbet 120,000 Kr.

Personer, som ønske højere Beløb tegnede paa deres Liv, ere derfor henviste til andre Selskaber; ogsaa heri, synes jeg, at disse have en Existensberettigelse. Endelig er der til Forsvar for de fremmede Selskaber at fremhæve hele Konkurrencen, hvori der, selv om man ingenlunde er blind for dens store Skyggesider, dog altid er noget godt, i hvert Fald som Impuls baade for de Private og for Selskaberne, hvad der paa Livsforsikringsvæsenets Omraade utvivlsomt er et Gode, da der ikke kan virkes nok for Livsforsikringens Udbredelse i Befolkningen; mange drives nu ogsaa af de fremmede Selskaber til sluttelig at benytte Statsanstalten, og de udenlandske Selskaber have i mange Retninger lært os meget godt.

Der vil nu maaske kunne svares hertil, at Alt dette kan være ganske sandt, men at vi saa hellere maa beholde den gamle Tilstand og lade den udenfor Statsanstalten liggende, inden- og udenlandske Livsforsikringsvirksomhed skøtte sig selv, særlig da det jo maa anses for givet, at en Kontrol, som man vel tildels kunde paatage sig overfor de indenlandske Selskaber, i flere Retninger er faktisk uigennemførlig overfor Selskaber, som have Hjemsted udenfor Riget. Men saaledes bør, efter min Formening, Svaret paa Spørgsmaalet om, hvorvidt vi bør have en Livsforsikrings-tilsynslov, ikke lyde; thi, selv om man maa indrømme, at en effektiv Kontrol f. Ex. med Hensyn til, hvorvidt de regnskabsmæssig opførte Reserver virkelig ere tilstede i deres Helhed, her er en Umulighed, og at selv Fagmænd ikke udaf de almindelige Regnskaber fra Livsforsikringsselskaber ville kunne danne sig noget virkeligt Billede af Selskabets Stilling eller gøre sig

noget Begreb om Reserveværdiernes Tilstrækkelighed, saa vil der utvivlsomt gennem en Tilsyns-Lovgivning kunne naas en hel Del til Betryggelse. Overfor den indenlandske Virksomhed kan der virkelig gennemføres et reelt Tilsyn, og overfor den fremmede Livsforsikringsvirksomhed kunde der ogsaa gøres en Del, jfr. nærmere nedenfor; nogen reel Sikkerheds Tilstedeværelse vilde man altid have det i sin Magt at kontrolere; i det Hele vilde der kunne føres noget Tilsyn, naar Fordringerne til dette blot ikke blev stillet strængere, end at de kunne opfyldes. Som foran bemærket, kan imidlertid ligesaalidt den danske, som nogen anden Stat paatage sig absolut Garanti for, at Livsforsikrings-selskaber arbejde solidt; det kan Staten kun gøre overfor sin egen garanterede Anstalt; overfor de andre Selskaber kan Samfundet blot fordre, at det Tilsyn, som Staten eventuelt paatager sig, udøves forsvarligt efter de for Tilsynets Omfang afstukne Rammer. Et Ansvar for at dette sker, paatager Staten sig ganske vist, naar den indfører et Tilsyn; men, selv om dette Ansvar ogsaa vil blive følt som en Byrde, saa vil efter min Formening den Ansvarsfølelse ikke være mindre tyngende, som vil komme, naar der en Gang sker en Katastrofe, som kunde være, om ikke helt undgaaet, saa antagelig dog betydeligt formindsket, hvis der blot var ført saa meget Tilsyn, som det efter Sagens Natur var menneskeligt muligt; og om mere drejer det sig i Virkeligheden ikke, end at Samfundet skal gøre, hvad det kan, for om muligt at forebygge Ulykker. At der ved Statstilsyn lader sig opnaa endog overordentlig gode Resultater, selv overfor udenlandske Selskaber, ville det tidligere omtalte Berner Forsikringskontors

Beretninger afgive Vidnesbyrd om; disse ville berolige alle Modstandere af Statstilsynstanken; dette Kontors Beretninger viser i det Hele Vejen for ethvert Lands Tilsyn med Forsikringsvirksomheden.

For alle danske Livsforsikringsselskaber, herunder Ligkasse- og Livrenteselskaber m. v., saavel gensidige som Aktieselskaber, mener jeg da, at vi bør have en Forsikringslov, der, foruden at ordne det civilretlige Kontraktsforhold og Organisationen af selve Selskaberne, ordner det offentligretlige Forhold ved at forlange Koncession før Oprrettelsen; ingen indenlandsk Livsforsikringsvirksomhed bør altsaa paabegyndes uden Koncession fra Regeringens Side, og de bestaaende Selskaber skulle inden en vis Frist erhverve sig Koncession. Dennes Meddelelse maa selvfølgelig baseres paa en indgaaende Undersøgelse af Selskabernes Fundatser og hele Virksomhedsplan efter de forhaandenværende Midler; Statuter, Dødelighedstavler m. v. bør approberes og Regler gives for Selskabernes Anlægs-kapital og for Reservefondsdannelse m. v. Dernæst burde alle danske Livsforsikringsselskaber, ogsaa Ligkasser m. v., foruden at der i Forsikringsloven gives Regler for Selskabernes Bestyrelsesorganers Sammensætning og Ansvar, undergives et stadigt og omhyggeligt Tilsyn fra Statens Side gennem et særligt Tilsynskontor; dette Tilsyn lader sig virkelig gennemføre, dels med Hensyn til, at de Betingelser, som ere forudsatte ved Koncessionens Tildeling, stadigt ere tilstede, og dels med Hensyn til Ledelsens Forsvarlighed, hvorhos det kunde og maatte paases, at Reserverne vare tilstede og tilstrækkelige i Forhold til Risikoen; saafremt Sagerne ikke findes i god Orden, eller Sikkerheden er util-

strækkelig, skal Koncessionen tages tilbage og Forholdene afvikles. I Lighed med de i Preussen og andetsteds givne Anordninger om detaljerede Regnskabsformer m. v., bør der dernæst foreskrives faste Former for Regnskaber og Aarsberetninger for de danske koncessionerede Livsforsikringsselskaber og Ligkasser m. v., hvorhos Tilsynskontorets Bemærkninger tilligemed Aarsberetning og Regnskaber bør offentliggøres. Hovedparten af Omkostningerne ved Kontrollen maatte paa lignede alle de Selskaber, som ere under Kontrolkontorets Tilsyn. Det er en Selvfølge, at Selskabernes Bøger og Papirer altid skulle være tilgængelige for Kontrollen, som eventuelt maatte kunne forlange Ed aflagt af Selskabernes Funktionærer.

Inden jeg nu gaar over til at omtale, hvorledes en Forsikringslov kunde ordne Forholdet overfor de her arbejdende udenlandske Livsforsikringsselskaber, vil jeg tillade mig i al Korthed at bringe i Erindring, eventuelt supplere de tidligere i 1887 givne Oplysninger om, hvorledes man i det øvrige Europa tager Sagen overfor fremmede Forsikringsselskaber i Almindelighed, altsaa baade Livs-, Brand- og Søforsikring m. v.

I England er det jo væsentlig overladt til Publikum selv gennem den paabudte Offentliggørelse af Love og Regnskaber m. v. at udøve Kontrol, ogsaa overfor fremmede Selskaber, som i Henhold til de bestaaende Traktater have Ret til at virke i England. For Livsforsikrings Vedkommende gælder — som bekendt — i England en særlig Lov af 9de August 1870; denne tilligemed the companies act omfatter siden 1872 saavel inden- som udenlandske Livsforsikringsselskaber. Heri fordres bl. a., at der skal stilles et Depositum af 20,000 £, indtil Retten har overbevist sig om, at der er opsparet en særlig Livsforsikringsfond paa 40,000 £, hvorefter Depotet kan fordres tilbageleveret; Loven

foreskriver Schemaformer, hvorefter ogsaa udenlandske Selskabers Regnskaber skulle aflægges, og det foreskrives, at Status skal undersøges sagkyndigt efter 5 eller 10 Aars Forløb, og at Resultatet heraf skal offentliggøres. The board of trade skal aarligt forelægge Parlamentet Oplysning om de paagældende Selskabers Status.

I Frankrig udkom i 1857 en særlig Lov, i Henhold til hvilken anonyme Selskaber, som ere underkastede Autorisation i fremmede Lande, ogsaa kunne arbejde i Frankrig, naar franske Selskaber fik lige Ret i Udlandet. I Henhold hertil ere Traktater afsluttede med en Række Lande. Der kræves altsaa under Gensidighedsbetingelse en Anerkendelse fra den franske Regerings Side, for at fremmede Selskaber kunne erholde Ret til at optræde for franske Domstole; men udover denne Ret opnaa de heller ikke ved sliG Anerkendelse. Naar derfor f. Ex. Loven af 24. Juli 1867 paabyder, at franske Selskaber skulle have en særlig Tilladelse til Virksomhed, saaledes som ved Tontine- og Livsforsikringsselskaber, saa maa efter den gældende Ret fremmede Selskaber ogsaa have en saadan særlig Tilladelse, men faktisk siges det imidlertid, at sliG ikke behøves.

I Belgien kunne fremmede Selskaber gøre Forretninger og optræde for Domstolene, uden at der kræves Andet end, hvad den almindelige Selskabslov fordrer, og at derhos udenlandske Selskaber, som have Filial i Belgien, ere belgisk Lov underkastede, jfr. Art. 128—129 i Lov af $18/5$ 1873; følgelig gælder ogsaa Forsikringskontraktsloven af 11. Juni 1874 for fremmede Forsikringsselskaber, som arbejde i Belgien.

Tyskland har Traktater med flere Lande om gensidig Anerkendelse af anonyme og andre Selskabers juridiske Rettigheder, men Forholdene i de enkelte Stater kunne dog modificere disse traktatmæssige Aftaler.

I Preussen er det saaledes særligt vanskeligt for fremmede Forsikringsselskaber, i hvert Fald for visse Grene, at komme til at arbejde. Det er foreskrevet saavel for Brandforsikringsselskaber i Lov $8/5$ 1837 § 6, som ved andre Bestemmelser for flere af de andre For-

sikringsarter, derunder Enkekasser, Ligkasser og Udstyrsforsikringer, at fremmede Selskaber skulle have Politiets og Indenrigsministeriets Tilladelse til at drive Forretninger, og at denne Tilladelse til enhver Tid uden Angivelse af Grunde kan tilbagetages. Ved Afgørelsen af Koncessionsmeddelelsen beror det i 1ste Linie paa, om Ministeriet finder, at der haves Trang til det fremmede Selskabs Virksomhed; er der det, er der desuden en Række Vilkaar, som skulle opfyldes, dels med Hensyn til Statuters Forelæggelse og Offentliggørelse, dels med Hensyn til Generalagenturets Virksomhed i det Hele. Agenten skal bl. a. aarlig indsende en Fortegnelse over de i Preussen afsluttede Forretninger, og en Generalbalance, og er ansvarlig for Rigtigheden deraf. Selskaberne maa derhos selvfølgelig underkaste sig preussiske Love og Domstole.

I Bayern, Sachsen og Württemberg er der ligeledes givet udførlige Regler for fremmede Selskabers Virksomhed.

I Østerrig skulle fremmede Forsikringsselskabers Statuter opfylde de for indenlandske Selskaber givne Bestemmelser; endvidere skal det paavises, at Selskabet i Hjemlandet har retlig Existens og der driver en regelmæssig Forretning, samt at Selskabets Hjemland giver østerrigske Selskaber tilsvarende Ret til Virksomhed. Naar disse Betingelser ere opfyldte, giver Forsikringskontoret vedkommende Selskab Tilladelse til at drive Forsikringsvirksomhed ved dets Agent, hvem det er paalagt at overholde de for Virksomheden i Almindelighed givne Lovbestemmelser.

I Ungarn er Virksomheden ogsaa gjort afhængig af Reciprocitet, og Handelsloven giver Regler for Firmaanmeldelse, Bogføring, Indsendelse af Generalregnskab og særligt Regnskab for Ungarn m. v. samt Offentliggørelse deraf. I det Hele kan i Østerrig-Ungarn Tilladelsen til Virksomhed tilbagetages, naar det fremmede Selskabs Moderland indfører særligt ugunstige Vilkaar for østerrigsk-ungarske Selskaber.

I Italien er det særlig foreskrevet, at udenlandske Livsforsikrings- og Tontineselskaber skulle deponere $\frac{1}{2}$ af de for Forsikringer til Selskabet indbetalte Beløb med Renter, anbragte i italienske Statspapirer.

I Schweiz skulle fremmede Selskaber erhverve Koncession til Virksomheden efter Indsendelse af Prospekter og Statuter; fremmede Livsforsikringsselskaber skulle desuden indsende Mortalitetstabeller, Oplysning om Rentefod og Nettopræmier med Angivelse af Drifts- og Risikotillæg, angive Grundsætningerne for Reservernes Beregning m. v.; andre Assuranceselskaber skulle oplyse Reglerne for Præmie- og Skadesreservens Beregning. Derhos skulle udenlandske Selskaber i det Hele bevise, at de i deres Hjemland have retlig Existens og de skulle angive et Domicil i Schweiz og dér have en Generalfuldmægtig i Henhold til Fuldmagt fra Selskabets Bestyrelse. Uden Autorisation fra conseil fédéral er det forbudt fremmede Selskaber at arbejde i Schweiz. Hvert Aar skal der indsendes særligt Regnskab for hver Forsikringsbranche med Angivelse af Assurance-status ved Begyndelsen af Aaret og Slutningen af Aaret, Til- og Afgang i Aarets Løb saavel i Forsikringssum som i Præmie, foruden nøje Oplysning om Genforsikringsforholdet. Endvidere skal indsendes Kasse-regnskab og Regnskabs-Status for hele Selskabet tilligemed særligt Regnskab og Status for Schweizerforretningen. Tilsynskontoret offentliggør disse Beretninger med Bemærkninger. Der fordres en Kaution, f. T. af 100,000 Frcs. for Livsforsikringsselskaber og 50,000 Frcs. for Brandforsikringsselskaber. Omkostningerne ved Tilsynet paalignes Selskaberne.

I Sverige er der ved kgl. Bekendtgørelse af 22. Oktbr. 1886 givet Regler for Betingelserne for udenlandske Forsikringsanstalters Ret til at drive Assurancevirksomhed i Sverige. Der er i denne bl. a. stillet visse Krav til Agentens Person og det foreskrives, at der forud for Virksomheden skal erhverves en Tilladelse, som kun gives bl. a., naar Selskabet forpligter sig til at underkaste sig svensk Lov og Dom; Civildepartementet fører derefter et Tilsyn med Virksomheden, og skal have Regnskaber indsendte efter bestemte Formularer, og offentliggøres disse.

Vende vi derefter tilbage til den eventuelle Lovordning overfor de her arbejdende udenlandske Livsforsikringsselskaber, da kræves der for Tiden intet andet, end hvad Firmalovgivningen foreskriver. Her-

ved bør man absolut ikke blive staaende, og Ordningen kunde da i sine Hovedtræk tænkes saaledes.*) For det Første burde Tilladelse til direkte Agent-Virksomhed her i Landet for alle fremmede Forsikringsselskaber af hvilken som helst Art gøres afhængig af (traktatmæssig?) Ret til lige Virksomhed i Udlandet for danske Selskaber, som opfylde de i det fremmede Selskabs Hjemland for indenlandsk Virksomhed foreskrevne Betingelser; der burde nemlig fordres en virkelig gennemført Reciprocitet, saaledes at Selskaber fra Lande, der faktisk eller retlig udelukke danske Selskaber fra Virksomhed der, burde udelukkes her. Dernæst burde Tilladelsen til Livsforsikrings-Virksomhed gøres afhængig af en særlig Regerings-Tilladelse, som kun meddeltes efter en af den danske Regering indhentet eller paa anden Maade tilvejebragt nøjere Oplysning om Selskabets Forhold i dets Moderland, bl. a. om, hvorvidt Selskabet i Hjemlandet med lovlig Ret driver Assurance-virksomhed af den paagældende Art, og om, under hvilke Tilsynsforhold Selskabet i det Hele dér arbejder; dernæst maatte selvfølgelig de for Virksomheden gældende Statuter, Mortalitetstabeller, Rentefod, Netto-præmier med Tillæg m. v. undergives en Prøve, bl. a. om, at de ikke formeget afveg fra, hvad der efter vore egne Erfaringer var rigtigt. Endvidere maatte det med Hensyn til Agentens Person kræves, at han var fuldmyndig, uberygtet og at han havde Raadighed over sit

*) Gaar man i det Hele ind paa at føre en Kontrol, vil Omfanget heraf næppe kunne gøres i det Væsentlige mindre end ovenfor fremstillet; derimod vil selvfølgelig flere andre Ordninger af Sagens offentligretlige Side kunne tænkes, naar man vil nøjes med en af de Mellemsveje, som andetsteds er fulgt.

Bo; maaske man med Hensyn til Underagenters Virksomhed ogsaa kunde optage nogle betryggende Bestemmelser. Dernæst maatte det kræves, at de fremmede Livsforsikringselskaber i enhver Henseende underkastede sig de danske Love og de danske Domstoles Afgørelse; i saa Henseende maatte Selskabet vælge et Værnething her i Riget, hvor Selskabet altid kunde søges, og Selskabet maatte, for den Mulighed, at Agenten ophørte at fungere, eller at Fuldmagten tilbagekaldtes eller forbrødes, forpligte sig til at anerkende en af Tilsynskontoret dertil tilforordnet Mand, som berettiget eller forpligtet til paa Selskabets Vegne at modtage Stævning og møde for Retten og til iøvrigt med Retsvirkning at repræsentere Selskabet med Hensyn til allerede indgaaede Forsikringer. Helst burde det, forinden Koncessionen meddeltes, kræves, at Selskabets Moderland, ligesom Sverige og Danmark indbyrdes i Henhold til Mellemrigsloven af 19. Febr. 1861, gav danske Domme Adgang til Exigibilitet lige med indenlandske Domme og Forlig, saaledes at danske Domme over Forsikringselskaber kunde fuldbyrdes i Selskabets Hjemland ved Exekution hos Selskabet der; hertil vil der jo imidlertid ogsaa kræves Lovgivningsmagts Medvirkning i det fremmede Land, og saalænge slige internationale Regler ikke lade sig gennemføre, maatte man overfor Livsforsikringselskaber fra Lande, som ikke indrømme vore Domme Exigibilitet, kræve større Depositum end det, der i andet Fald fordres; der bør nemlig formentlig i Almindelighed kræves deponeret et Sikkerhedsfond til Dækning af de af de fremmede Livsforsikringselskaber her indgaaede Forpligtelser, hvis Størrelse maa bestemmes af Regeringens Tilsyns-

kontor bl. a. under tilbørligt Hensyn særligt til den for den indgaaede Risiko af Tilsynskontoret efter vore egne Erfaringer beregnede fornødne Formue; den fornødne Formue er imidlertid, som bekendt, lav ved den enkelte Livsforsikrings Begyndelse og stiger efterhaanden; man vil derfor ikke altid kunne nøjes med denne som Depot; det kan man endog kun tildels overfor de Selskaber, som have virket her i lang Tid og have større Bestand af Forsikrede; alle andre Selskaber maa udentvivel til Sikkerhed imod Tilfældigheder deponere mere end den fornødne Formue, men Sagen bør efter min Formening i hvert enkelt Tilfælde overlades til det tekniske Kontrolkontors Bestemmelse, dog at der maaske i Loven bør fastsættes et Minimum for Kautionsbeløbet; dette Depot bør anbringes efter Reglerne for Umyndiges Midler og deponeres i Nationalbanken eller en anden solid Bank mod Erklæring om, at Fondet skal tjene til Fyldestgørelse for de af Selskabet i Danmark indgaaede Forpligtelser og for de Selskabet eventuelt paalagte Bøder, og Papirerne bør derfor forsynes med Prohibitivpaategning. Det maa dog forbydes Selskaberne at reklamere med Statstilsynet eller med Kautionen eller i offentlige Bekendtgørelser, i Policer eller paa anden Maade at henvise hertil. Det er muligt, at, hvis alle Lande komme til at forlange større Kautitioner af de fremmede Livsforsikringsselskaber, vil dette kunne lamme Selskaberne, men Fordringen bør dog formentlig stilles af Hensyn til Sikkerheden for de Forsikrede. Der kan iøvrigt tænkes andre Maader at bestemme Kautionsbeløbet paa end den angivne; naar der blot bliver indført Regler om saadan Sikkerhedsstillelse, og denne faar en passende Størrelse, er Betyggelsen jo imidlertid naaet.

Dernæst maatte Tilsynskontoret have en vidtgaende Ret til at have Indseende med Agenturernes Virksomhed i det Hele og til i videste Omfang at forlange Oplysninger — eventuelt Edsaflæggelse — med den Retsvirkning, at hvis de givne Paalæg ikke opfyldes, eller hvis de ønskede Oplysninger ikke meddeles, fratages der Selskabet Ret til Virksomhed her i Riget, hvorhos Agenten paalægges Ansvar og Bøder; det forinden Tilladelsens Tilbagetagelse deponerede Sikkerhedsfond forbliver dog her i Riget — helt eller delvist — indtil ethvert Krav paa Selskabet er afviklet. Regnskab over Virksomheden skal aflægges i de for den indenlandske Livsforsikringsvirksomhed foreskrevne Former saavel for det fremmede Selskabs hele Forretning, som særligt for den danske Forretning og Aarsberetning skal indsendes inden en vis Frist, hvorefter Tilsynets Bemærkninger hertil tilligemed Selskabernes Regnskab og Aarsberetning offentliggøres. I det Hele bør paa hvert Punkt Offentliggørelse foreskrives. Overfor de allerede her virkende fremmede Livsforsikringselskaber maatte der jo indrømmes en passende kort Frist til at indrette sig efter de nye Regler og disse maatte da, forinden Koncession gaves, sætte Kontrolkontoret i Kundskab om Omfanget af den hidtidige Forretning m. v., bl. a. til Bestemmelse af Kautionen. Der maatte derhos foreskrives høje Bøder for at underskrive Livspolicer for ikke tilladte Selskaber eller for Selskaber, hvis Tilladelse er tilbagetaget, og Bestemmelser fastsættes for i det Hele at undgaa Omgaaelse af Loven. Omkostningerne ved hele dette Kontrolapparat og ved den samlede Aarsberetning om Revisionens Virksomhed maatte paalignes Selskaberne

Forhold til de her inkasserede Bruttopræmier; almindelige Bekendtgørelser om det enkelte Selskab maatte bekostes af vedkommende Selskab selv, der ligeledes maatte bære de for dettes Skyld særlige Udgifter, som Kontrollkontoret maatte have.

En saadan Ordning vilde utvivlsomt give en god Betyggelse; maatte man imidlertid formene, at hele dette Apparat ikke kunde forlanges af Hensyn til dem, der benytte fremmede Selskaber til Livsforsikring, eller at de ovenfor fremhævede Hensyn ikke veje tilstrækkeligt op mod hele denne Ulejlighed fra Statens Side, som dog kun vil give en tilnærmelsesvis Betyggelse — ja, saa maa man, naar man ikke vil fremdeles lade Forholdene være, som de nu ere, og paatage sig det deri liggende Ansvar, og man heller ikke vil nøjes med de andetsteds fulgte halve Forholdsregler, finde sig i, at den danske Stat, som selv har en saa god statsgaranteret Livsforsikringsanstalt, lukker af for de udenlandske Livsforsikrings-selskaber. Men forinden dette sker, er det dog en alvorlig Overvejelse værd, om man ikke herved berøver sig et Gode, som bør beholdes, og om man ikke, da der, som anført, kan udøves nogen Kontrol ogsaa med den fremmede Livsforsikringsvirksomhed, bør foretrække den tilnærmelsesvise Betyggelse, som et Kontrollkontor kan give, fremfor at begaa en Ubillighed, særligt da man af Hensyn til den indenlandske Forsikringsvirksomhed formentlig bør oprette et saadant særligt assuranceteknisk Kontrollkontor, for hvilket det ikke vilde blive uoverkommeligt at medtage det her skitserede Tilsyn med de fremmede Livsforsikrings-selskaber under sit Omraade.

Naar vi derefter gaa over til Skadesforsikrings-

forholdene her i Riget (Brand-, Ulykkes-, Sø-, Hagl-, Glas-, Kreatur-, Huslejetabs-, Gas- og Vandledningsforsikring, Forsikring mod Tab ved ledige Lejligheder m. m.), saa have vi, som anført, ligeledes paa dette Omraade kun i meget begrænset Omfang nogen Lovgivning. For Selskabernes Organisation savne vi Lovbestemmelser ligesom med Hensyn til Ordningen af det kontraktmæssige Mellemværende; med Hensyn til det offentligretlige Forholds Ordning kan det ganske vist tildels indrømmes, at Trangen her ikke er fuldt saa stor, som ved de lange Forsikringer, netop fordi Skadesforsikringskontrakten som Regel sluttes for kort Tid, men det maa dog hævdes, at vi have nogen Trang til en Forsikringslov ogsaa paa dette Omraade, saavel med Hensyn til Selskabernes Organisation, som angaaende selve Kontraktsindholdet, for at forebygge Misbrug af Forsikringsinstituttet, foruden at vi trænge til en Tilsynslov til Værn mod usolide eller uretfærdige Selskaber. Den her bestaaende Lovgivning bør derfor suppleres. Det er mig ikke bekendt, om der her i Landet er lidt Tab for de Forsikrede paa dette Omraade, men sikkert er det, at mange Selskaber, som have arbejdet her, ere gaaede fallit, og at mange af de smaa lokale Kasser ingenlunde ere sikre nok, og det er vistnok hævet over enhver Tvivl, at, hvis Virksomheden vedbliver at have saa frie Hænder i alle Retninger som nu, ville vi heller ikke paa Skadesforsikringens Omraade kunne undgaa at lide Tab, saavel fra indenlandske som fra udenlandske Selskabers Side.

Her formener jeg derfor som sagt ogsaa, at der bør lovgives, og det baade paa det civilretlige og paa

det offentligretlige Omraade, hvorhos der burde gives udførlige Regler for Selskabernes hele Ordning, deres Bestyrelsesorganers Sammensætning og Ansvar m. v., for Selskabernes Ophør, Fusioner m. v.

Tilsynet for de indenlandske Selskaber bør formentlig ordnes saaledes, at der ikke tillades Virksomhed uden Koncession efter en nærmere Prøvelse af Virksomhedsbetingelserne. Det tidligere omtalte Tilsynskontor maatte dernæst føre noget Tilsyn med Selskabernes hele Virksomhed, for at kontrollere, at de ved Koncessionen fastsatte Betingelser stadig ere tilstede; Loven maatte dernæst foreskrive, under hvilke Betingelser Selskabets Tilladelse til Virksomhed kan fratages det m. v. Endvidere maatte der indføres betryggende Regnskabsaflæggelsesformer, foreskrives Indsendelse af Statusopgørelser og Regnskaber samt Offentliggørelse heraf tillige med Kontrolkontorets Bemærkninger. Kontrollen burde forvise sig om, at de regnskabsmæssige Reserver ere tilstede. Ogsaa alle vore smaa lokale Forsikringskasser, et Udslag af en Decentralisation, som efter Assuranceprinciper er saa forkastelig, burde optages under Tilsynet fra Statens Side, og hvis de vare utilstrækkeligt funderede eller irrationelle, forbydes.

Overfor de udenlandske Selskaber mener jeg ikke, at der paa Skadesforsikringsomraadet er Anledning til at opstille saa strenge Fordringer, som overfor fremmede Livsforsikringsselskaber. Her kunde man formentlig nøjes med Fordringer i Lighed med den svenske Anordning af 1886, saaledes at der blot kræves en almindelig Regeringstilladelse til at udøve Assurancevirksomhed her i Riget, og at denne kun maatte drives

ved en her i Riget bosiddende fuldmyndig Agent, som er uberygtet og har Raadighed over sit Bo. De for det fremmede Selskab gældende Love maatte forelægges Kontrolkontoret, og der maatte stilles visse Krav til Fuldmagtens Lovmæssighed, og Regler gives for, hvorledes der skulde forholdes, naar Fuldmagten borttoges. I det Hele burde derhos Principet være Offentliggørelse af Alt Selskabet vedrørende; det fremmede Selskab maatte selvfølgelig underkaste sig dansk Lov og Dom; der burde foreskrives betryggende Regnskabsaflæggelsesformer, saavel for Selskabets samlede, som for den særlige danske Forretning, og alle Aarsregnskaber offentliggøres med Tilsynskontorets Bemærkninger. Tilsynet maatte paase, at Betingelserne for Tilladelsen til Virksomheden stadig vare tilstede, og derfor maatte Kontrolkontoret have Ret til at have Indseende med hele Virksomheden og Ret til at forlange Oplysninger, under Ansvar for Agenten og Selskabet for Modvirkning heraf. Viser der sig Mangler, maa Selskabets fortsatte Virksomhed kunne forbydes, og der maa gives særlige Ansvarsregler for Agentvirksomheden. Ved en saadan Tilsynslovs Gennemførelse vil det forsikringssøgende Publikum faa Adgang til at skaffe sig alle fornødne Oplysninger om de her virkende Selskaber. Sluttelig forekommer det mig, som tidligere bemærket, særdeles ønskeligt, om det kunde gøres til Betingelse for udenlandske Selskabers Virksomhed her, at der var en virkelig gennemført Gensidighed tilstede, saaledes at ogsaa danske Selskaber kunde arbejde i det her virkende fremmede Selskabs Moderland, ligesom det vilde være et Gode, om der ved internationale Regler kunde opnaas Exigibilitet af danske Domme i

Udlandet. Med Hensyn til Selskaber, som baade beskæftige sig med Livsforsikring og anden Forsikringsvirksomhed, maatte Loven i det Hele paabyde en Adskillelse mellem de forskellige Forsikringsgrene.

Naar jeg saa til Slutning kortelig skal fremsætte min Opfattelse, saa er det, at vi i det Hele bør have en Forsikringslovgivning, og at vi trænge til snart at faa en saadan, der gav almindelige Regler for Selskabernes Organisation og ordnede saavel det privatretlige Kontraktsforhold som det offentligretlige Tilsyns Forhold ved al Forsikring. En saadan Lov kan efter min Formening vanskelig tilvejebringes uden efter Sagens Prøvelse igennem et Kommissionsarbejde, sammensat af Nationaløkonomer, Jurister, Forsikringsteknikere (Mathematikere) og praktiske Assurandører med Indsigt paa de forskellige Forsikringsomraader. I Loven, der ogsaa maatte omhandle Genforsikringsomraadet, og i det Hele maatte give Regler saavel for indenlandske som for udenlandske Selskaber, maatte der dernæst gives nærmere Regler for det forsikringstekniske Kontrolkontors Sammensætning og Virksomhedsomraade, der gav Sikkerhed for, at Tilsynet ikke blev formelt, men udført med Grundighed og Strængighed. Først, naar en saadan Lov foreligger og træder ud i Livet, vil der kunne opnaas en Betyggelse for Samfundet, om ikke en reel Beskyttelse overfor Misbrug; Tilstanden vil da være ordnet, hvad den ikke er nu, og det ville alle solide Forsikringselskaber være bedst tjente med.
